שני לוחות הברית — אות ג' גירות

גר אנכי בארץ אל תסתר ממנו מצותיך (תהלים קיט, יט). התורה אמרה (ויקרא כה, כג) כי גרים ותושבים אתם עמדי. ויש להקשות אם גר אינו תושב, ואם תושב אינו גר, כמו שהקשה רש"י בפרשת חיי שרה בדברי אברהם אבינו שאמר (בראשית כג, ד) גר ותושב אנכי עמכם, עיין שם:

אלא ביאור זה הפסוק הוא כך, אם גרים רצה לומר שתזכרו תמיד בין עיניכם שאתם גרים בעולם הזה, אז תהיו תושבים עמדי, להיותכם לעתיד דבקים בנצחיותי. וענין הזכירה תמיד בגירות של עולם הזה כולל קיום התורה והמצות שיהיה לזכרון תמיד, כי האדם אין דירתו בעוה"ז, רק דירתו למעלה מצד נשמתו שהיא חלק אלוה ממעל, והנשמה הושמה באדם ונשלחה בזה העולם שהיא עולם המעשה לעבדה ולשמרה, דהיינו עסק התורה וקיום המצות, והיא בזה העולם נכריה כגר בארץ אחרת, כי מתושבי העולם עליון היא. והנה היא דומה ממש למלך השולח שליח אחד מנאמני ביתו לארץ נכריה, ומצוה אותו דבר מה אשר יעסוק בהם בשליחות הזה, ומזרזהו המלך הוי זהיר וזריז במלאכת שליחותך, כי בפתע פתאום אשלח אחריך ולקחתיך אלי, ואם תמעול בשליחותך אזי אדחה אותך מכבוד ביתך ואסיר את ראשך מעליך, והייתה לחרפה למשל ולשנינה. אבל אם תהיה נאמן בשליחותך אזי אעשה לך בית נאמן, וגדול יהיה כבוד ביתך עתה אתי עמי במחיצתי ממה שהיה לך כבר בתוספות תפארת וגדולה:

כן הוא הענין המלך הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, לוקח הנשמה שהיא במדור עליון מדור השכינה, ושולחה לעולם הזה ונתנה באדם וציווהו. וענין שליחותו היא העסק בתורה ובמצות, וכל ימי היותו בארץ נכריה לא יסיח דעתו אפילו רגע כמימרא מענין השליחות, כי העסק זה שהיא התורה והמצות הוא מכוון נגד ניצוצי אור השכינה המתנוצצים בהיכלו של הקב"ה. וציוהו אל ישעה בדברי שקר, לא ילך אחר ענייני עולם הזה כלל וכלל, לא מינה ולא מקצתה. ובפרט כי זה העולם ארץ נכריה הוא ההיפך מעולם העליון, אומר לרע טוב ולטוב רע, כי העוה"ז מואס בטוב ובוחר ברע, מתאוה לאכול ולשתות וכל הנאות הגופניות, ולילך אחר המותרות. ובכל אשר לבו חפץ רק יספיק במעט כפי אשר יוכל לחיות לבד, כדי שיוכל לעסוק בשליחותו, והמותר יחרים, ומכל שכן שיהיה בורח מקנאה תאוה וכבוד ומאלף מדות בכיוצא באלה, מאחר שאינו מזה העולם, רק הוא שליח וגר בארץ, ומה לו בעסקי זה העולם. רק יהיה טרוד בעסקיו שהוא עסק שליחותו, ויום ולילה לא ישבות מדביקות השליחות, וידאג במאוד אולי בפתע פתאום יקחהו הקב"ה ויחזירהו אליו אל המקום אשר היה שם בראשונה, והוא עדיין לא גמר השליחות. על כן תכבד עליו העבודה עבודת הקודש בכל עת ובכל רגע לעשות מלאכתו מלאכת שמים:

ועל זה התפלל דוד, גר אנכי בארץ, כי אני שליח שלוח לארץ נכריה, רבש"ע אתה הוא המסייע להבא לטהר, תסייעני שלא יהיה נסתר ממני מצותיך שהיא ציווי השליחות:

והאדם העושה לעצמו דירת קבע בזה העולם, ונוהג כמנהגו ומועל בשליחותו, אם יחזירהו הקב"ה למקומו ויאמר לו אתה השליח הגד לי שליחותך, והוא לא זכר השליחות וישכחה, ואדרבה קלקל ועשה להיפך משליחותו, אוי לאותה כלימה. זאת ישים האדם אל לבו כל ימי חייו, בכל יום ובכל לילה ובכל שעה ובכל רגע. ואף אם הוא עוסק בענין השליחות, יהיה מלא רתת אולי מקצר הוא כפי המצטרך, ואולי בפתע פתאום כצפור נודד מקינה כן איש נודד ממקומו מאחר שאין דירתו בכאן:

וזה לשון מדרש שמואל במשנה (אבות א, יד) אם לא עכשיו אימתי זה לשונו, כי לא תדע מה יולד יום (משלי כז, א), ונקט מלת עכשיו, ולא אמר ואם לא היום אימתי, לומר כי אפילו היום בעצמו הוא בספק אם יהיה אם לאו, כי

בכל רגע הוא מעותד למיתה, כי רגע ימות ואין לו שעתו. ולכן אמר אם לא עכשיו אימתי, עד כאן לשונו:

וזה לשון ספר אבן בוחן, וישא משלו על עוזבי ה'. העולם קרקע שוה, ובקצהו בור עמוק גוב אריוותא אין מים בו זולתי נחשים צפעונים אשר אין להם לחש רבים יהמו כדובים ככפיר ותנין. והאדם הסכל הולך סביב לו, עודנו מסתכל בתוכו שוחק ונופל. ובחמלת ה' עליו אולי ישוב ונחם, הקרה לפניו מידי נופלו שורש עשבים צומחים בכותלי הבור ונאחז בסבך השרש לבל ירד מטה פן יבלע. ובין כך ובין כך נשא עיניו וראה חלון קטן ובו הלך דבש, ושלח ידו להתפרנס ממנו תמיד, ידו האחת מחזקת בשרש, ובשנית ירדה הדבש להשיבה אל פיו. ועודנו פעם אוכל ופעם חדל, והנה שתי חולדות אחת לבנה ואחת שחורה אוכלת תמיד שורש העשב, ואותו הפתי להתפתותו לדבש שמצא לא ירגיש לזה אפילו חולדות אוכלות אותו, והוא לא ידע עד יעקר העשב מעקר ויפול פתאום לארעית גובא ינותח לנתחים בתוך לבאים ואכלוהו ויכלוהו, ואין אומר השב חסר תבונות החרש ואאלפך חכמה:

הנמשל בזה המשל המופלא העשוי לרמז אחרית נבלים לבד, ובהיפך תדין ההיפך לשומרי דרך ה'. אולם שהעולם קרקע שוה, כן הוא באמת בעיני החוטאים כרצפת בהט ושש אין בה תלוליות וגומות, ובקצהו בקצה החיים סוף אל האדם קבר פתוח שוחה עמוקה בתחתיות מלאכי חבלה נערו בגורי אריות יכספו לטרוף נפש רשע אותה רע, ובעוד זדים ארורים פניהם למטה ונופלים עד קרוב מקרקע הבור הזה כי הם בחיים קרויים מתים (ברכות יח, ב) אלא שהם מסתבכים בסבך עץ החיים הגשמיים והם מוצאים סביבם ממתקי הזמן כדבש למתוק אוכלים בהשקט ובבטחה ושוכחים מגורות האדמה אשר תחתיהם, והעולם לא נתן בלבם יראו פן יפלו בתוך הבור אשר שם ערוב כבד ישלטו הדובים המה בנתחיהם. עודם נואשים מזאת הסכנה, והנה שתי החולדות הלבנה והשחורה והם היום והלילה מקרקרות חוטי חייהם, אשר יתלו בהם אשר ינתקו באחרונה ויפלו לגמרי, הה ליום שעה שחורה ורגע, ועם את אשר אכלו צוף דבש פרי מעלליהם יאכלו פרי נבלה ללענה, עד כאן לשונו:

על כן כלל גדול, גר הוא בארץ, התעיף עיניך בו ואיננו (משלי כג, ה), וימינו כצל עובר (תהלים קמד, ד). ופירשו רז"ל (קה"ר א, ב) לא כצל אילן, ולא כצל כותל, אלא כצל עוף העובר:

האבות הקדושים היו גרים בארץ. אברהם אמר (בראשית כג, ד) גר ותושב אנכי עמכם. ביצחק נאמר (שם כו, ג) גור בארץ הזאת. יעקב אמר (שם מז, ט) שני מגורי. דוד רגל רביעי במרכבה אמר (תהלים קט, יט) גר אנכי בארץ. על כן יהיה לזכרון בין עיניכם תמיד הגירות בארץ, ושלא להתעסק בענין השייך לקביעת דירה בארץ הזו, כי במדור העליון שם ביתו, ואז אל ידאג על עולם שאינו שלו. רק ידאג תמיד אולי מקצר הוא בעבודת השם יתברך, ויהיה ירא וחרד לשמור ולעשות ולקיים, לא ינוח ולא ישקוט אפילו רגע כמימרא מעבודת הש"י ודביקותו:

בספר ארחות צדיקים מביא מעשה בחכם אחד שראה אדם אחד שהיה דואג, אמר לו אם דאגתך על עולם הזה, ימעט הש"י דאגתך. ואם דאגתך על עולם הבא, יוסיף הש"י דאגה על דאגתך, והבא לטהר מסייעים לו (יומא לח, ב):

עוד מצאתי, חכם אחד היה במדינה והיו אנשיה בצרה גדולה, והיה מדבר דבריו ולא היה מרגיש בצרה. אמרו לו, הלא תצטער למה שכולנו בצער. אמר להם, לא. אמרו לו, ולמה. אמר להם אם הייתי רואה אותה בחלומי לא הייתי מרגיש לו בהקיץ, על כן לא אצטער על זה למה שאני רואהו, כי כאשר אשוב אל השכל האמת יהיו ענייני העולם הזה כולם כחלום, והעצה ברורה כהקיץ, על כן יקיים (תהלים יז, טו) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך:

נשלם אות גימ"ל